

Eenzaamheid, sociaal isolement en een 'weerbare' samenleving

Prof. dr. Anja Machielse
Raad van Kerken Gouda
24 september 2024

1

”

Ik ben niet zo te spreken over de kant waar Nederland de laatste twintig jaar is heen gegaan. Ik voel me daar niet zo in passen...

2

”

Ik voel me zelf meer als iemand die aan de rand van het zwembad staat toe te kijken, terwijl iedereen lustig rond spartelt.

3

”

Dat toekijken, daar kun je niet omheen, je kunt je ogen niet sluiten voor wat er gebeurt allemaal...

4

5

- Sociale behoeften
- Eenzaamheid
- Maatschappelijke factoren
- Een 'weerbare' samenleving
- Wat kunnen we doen?

6

**De mens is een
sociaal wezen**

7

8

”

We worden pas mens als we lid zijn van
een gemeenschap.

9

Het 'zelf' kan er alleen
zijn als er een ander is
om het te bevestigen

Immanuel Levinas

10

Wij 'zijn' in de blik van de ander

11

**Het belang van
relaties**

12

Identiteitsontwikkeling

13

Sociale integratie

14

Sociale steun

15

Verbinding verbroken...

16

Wat is eenzaamheid?

17

Frieda Fromm Reichmann

18

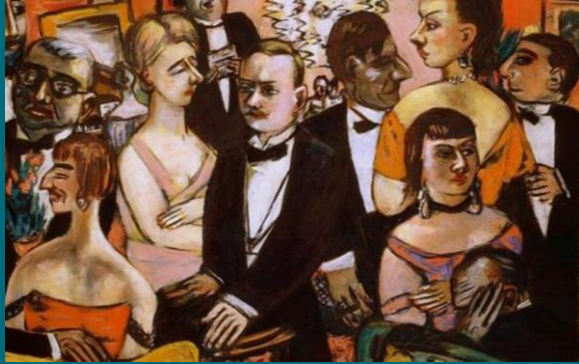
Eenzaamheid
hoort bij het leven

19

Eenzaamheid

Het aanwezige netwerk van sociale relaties
voldoet niet aan iemands wensen en behoeften;
kwantitatief of kwalitatief.

20

Eenzaam ≠ alleen zijn

21

Sociale en emotionele eenzaamheid

22

Sociale eenzaamheid

Gemis aan een breed
netwerk met vrienden
en kennissen

23

Sociale eenzaamheid

24

Emotionele eenzaamheid

Gemis aan een
hechte relatie

25

Emotionele eenzaamheid

26

- Eenzaamheid hoort bij het leven
- Meestal tijdelijk en functioneel
- Achtergronden voor oud en jong verschillen

27

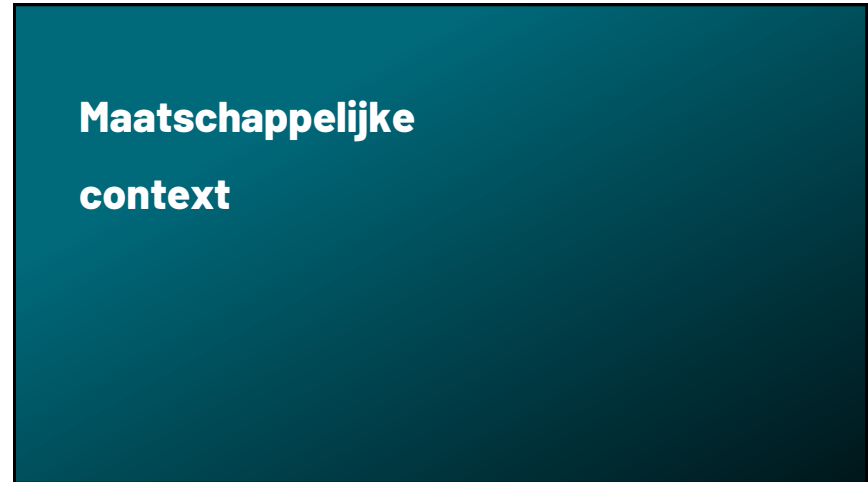
Life changing
moments

28

29

30

31

33

Transformatie van de intimiteit

Anthony Giddens

A close-up portrait of Anthony Giddens, an elderly man with light-colored hair, wearing a light-colored shirt. He is looking directly at the camera with a neutral expression.

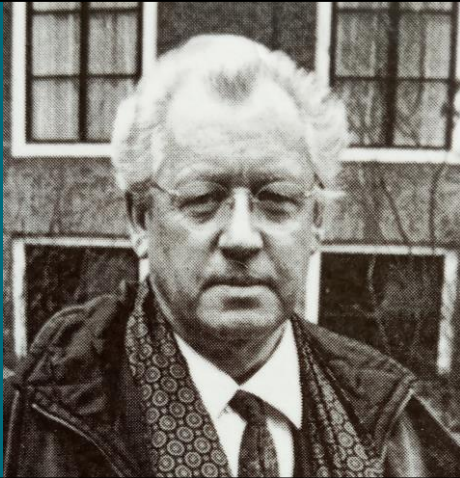
34

Sociale competenties

35

Communicatieve zelfsturing

Arnold Cornelis

A black and white portrait of Arnold Cornelis, an elderly man with glasses, wearing a dark jacket over a patterned scarf and a suit. He is looking slightly to the side.

36

37

Identiteits- kapitaal

James Côté

38

39

Afvallers:

- niet mee *kunnen* doen

Afhakers:

- niet mee *willen* doen

40

Je hebt van die echte kluzenaars die het wél goed kunnen, maar ik vind dat heel moeilijk, zo'n zelfgekozen isolement.

41

**Existentiële
eenzaamheid**

Gemis aan sociale
insluiting en erkenning

42

**Eenzaamheid
houdt de
samenleving een
spiegel voor**

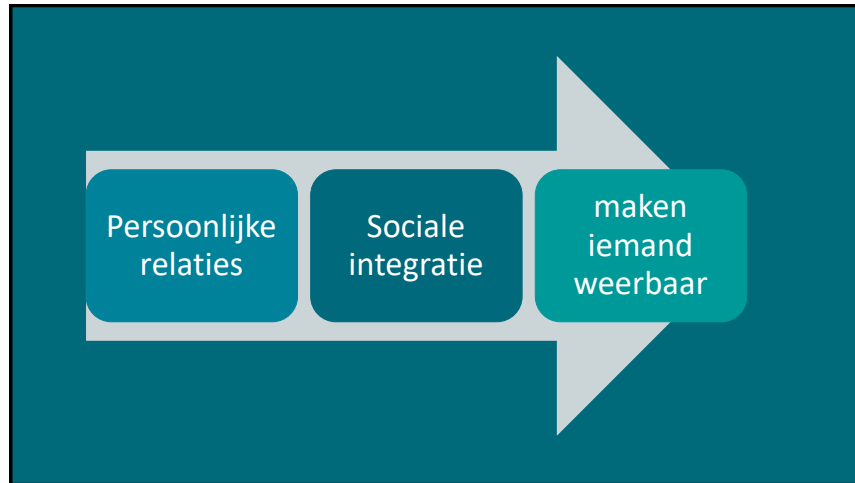
43

**Private
trouble** **Public
issue**

44

**Een 'weerbare'
samenleving**

45

46

47

Een sociale ecologie

Mensen ontleen veerkracht aan de sociale cohesie en solidariteit in het sociale verband waarvan ze deel uitmaken

48

De opgave

bevorderen van sociale samenhang en solidariteit

➔ een sociale ecologie van weerbaarheid

49

50

Multisectoraal beleid

- Een stevige sociale basis
- Inrichting fysieke leefomgeving
- Gezondheidsbeleid
- Tegengaan armoede
- Stimuleren vrijwilligerswerk

51

52

53

54

55

56

57

58

59

EEN TEGEN EENZAAMHEID

Sociaal-netwerkadvis

Goede sociale contacten zijn belangrijk

- Als je goede sociale contacten hebt, ben je minder vaak verticaal.
- Goede sociale contacten zijn ook goed voor je gezondheid.
- Die geldt voor iedereen, jong en oud.

Als het niet lukt om goede sociale contacten te maken

Je kan hulp vragen aan mensen in je omgeving met wie je al goed contact hebt en verder bijvoorbeeld aan je huisarts, een wijkteam of een psycholoog.

Sociale contacten onderhouden en nieuwe contacten maken

Dit kun je doen als je sociale contacten wilt verbeteren of als je nieuwe mensen wilt leren kennen:

- Bedenk welke mensen voor jou belangrijk zijn en waarom.
- Geef deze mensen gerust tijd en aandacht.
- Ga naar plaatsen waar je mensen kunt ontmoeten.
- Doel mee aan activiteiten die je leuk vindt.
- Over wie voor een ander of voor een goed doel. Bijvoorbeeld als vrijwilliger.
- Luister goed naar iemand met wie je goed contact wilt.

Goede sociale contacten krijgen gaat niet vanzelf. Je moet er moeite voor doen en het kost tijd. De ander moet ook contact met jou willen.

60

Dank voor uw aandacht!

✉ a.machielse@uvh.nl

in Anja Machielse

61